

SWV VO
ZUID-HOLLAND WEST

Handreiking Zorgplicht

Versie 6 juni 2025

Samenwerkingsverband VO
Zuid-Holland West

Johanna Westerdijkplein 1
2521 EN Den Haag

070 315 63 55
info@swvzhw.nl
www.swvzhw.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Zorgplicht	3
Termijnen	4
Start van de zorgplicht	4
Onderzoeksplicht	4
School onderzoekt binnen zes weken	5
Eenmalige verlenging met vier weken mag	5
Tijdelijke plaatsing	5
Uitzonderingen op zorgplicht	6
Bijzondere situaties	6
Rol School en het SWV	8
Rol van inspectie	9

Inleiding

Deze handreiking is een hulpmiddel om te komen tot eenduidige afspraken en duidelijkheid in de uitvoering van de zorgplicht in ons samenwerkingsverband. Deze handreiking en de bijbehorende stroomschema's zijn bedoeld om duidelijkheid te geven over de procedures en de rol van de school, schoolbesturen en het samenwerkingsverband.

Zorgplicht

Met de invoering van passend onderwijs is ook de zorgplicht voor scholen ingevoerd. Elk schoolbestuur heeft de opdracht om leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een passende onderwijsplek te bieden. Wanneer een school een schriftelijke aanmelding ontvangt welke voldoet aan de toelatingseisen, dan heeft het schoolbestuur van deze school zorgplicht wanneer het een leerling met extra ondersteuningsbehoefte betreft. Ongeacht of de leerling al een school bezoekt. Dit geldt voor zowel reguliere scholen, als scholen voor speciaal onderwijs. Door de zorgplicht is de school waar de leerling met extra ondersteuningsbehoefte is aangemeld verantwoordelijk voor het vinden van een passende plek. Bij aanmeldingen op meerdere scholen tegelijk heeft de eerste voorkeurschool zorgplicht. In de tussentijd is de school van inschrijving verantwoordelijk voor het bieden van onderwijs aan de leerling.

Zorgplicht is een resultaatsverplichting

De zorgplicht is een resultaatsverplichting, wat betekent dat er verantwoordelijkheid is voor het vinden van een nieuwe onderwijsplek. Alleen een inspanning leveren om tot dit resultaat te komen is daarom niet voldoende. Deze verplichting geldt voor (schoolbestuur) en niet voor het samenwerkingsverband. Het schoolbestuur van de school is eindverantwoordelijk voor de zorgplicht en heeft wettelijk de plicht om ervoor te zorgen dat de leerling op een goede onderwijsplek terecht komt.

Termijnen

Start van de zorgplicht

Na schriftelijke aanmelding (of per e-mail) van een leerling met een extra ondersteuningsbehoefte door ouders bij een school, start de zorgplicht. Belangrijk hierbij is dat de school/het schoolbestuur waar een ouder contact mee heeft, ouders hier actief op wijst.

Onderzoeksplicht

Bij de aanmelding van leerlingen mag de school geen onderscheid maken tussen leerlingen met een zonder extra ondersteuningsbehoefte. Het bevoegd gezag van de school van aanmelding moet na de aanmelding beoordelen of de leerling extra ondersteuning nodig heeft en onderzoeken of zij daarin kan voorzien. De school kan daarbij gebruik maken van:

- informatie van de ouders;
- het onderwijskundig rapport van een voorgaande school/scholen;
- aanvullend onderzoek of aanvullende informatie van de basisschool.

In de stroomschema's bijgevoegd bij deze handreiking staat uitgebreider beschreven hoe de school kan vaststellen of een leerling extra ondersteuning nodig heeft.

Als de ondersteuningsbehoefte van de leerling voldoende is vastgesteld, moet de school vervolgens onderzoeken of zij zelf door middel van doeltreffende aanpassingen de benodigde ondersteuning kan bieden¹. Dit bekijkt de school aan de hand van de ondersteuningsmogelijkheden van de school die beschreven staan in de schoolgids. Daarnaast moet de school ook bekijken of het mogelijk is om de leerlingen, ondanks de extra ondersteuningsbehoefte, toch te plaatsen, al dan niet met financiering vanuit het samenwerkingsverband. Als de school voor deze leerling tot de conclusie komt dat de ondersteuning binnen de school onvoldoende georganiseerd kan worden, gaat de school op zoek naar een andere passende school. Het is in dit geval niet verplicht dat dit passend aanbod gevonden wordt binnen hetzelfde samenwerkingsverband.

Weigeren van een leerling

Als een school een leerling niet de ondersteuning kan bieden die hij of zij nodig heeft, zorgt de school – in overleg met het schoolbestuur – voor de schriftelijke onderbouwing waarom zij de leerling niet kan plaatsen. De school bespreekt de onderbouwing van het niet plaatsen van de leerling met ouders en verstrekt deze schriftelijk. **Let op: Strikt genomen is wettelijk gezien enkel het schoolbestuur bevoegd om na aanmelding van een leerling een definitief besluit tot toelating of besluit tot weigering van de toelating te nemen.** Als de directie van de school officieel is gemandateerd vanuit het schoolbestuur kan de directie van de school dat doen. Bij de uitspraak weigering/niet plaatsen van de leerling zorgt de school/het schoolbestuur dat de leerling naar een school gaat waar de benodigde ondersteuning wel kan worden geboden. Voordat de school een leerling mag weigeren

¹ De school is hiertoe verplicht op grond van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ).

omdat zij niet in de ondersteuningsbehoefte van de leerling kan voorzien, moet er een andere school bereid zijn deze leerling toe te laten. Het gaat hier om het daadwerkelijk inschrijven en laten starten van de leerling, een plek op de wachtlijst is onvoldoende. De zorgplicht van de school van inschrijving vervalt in dit geval dus niet.

Bezwaar

Ouders mogen tegen het weigeringsbesluit binnen zes weken bezwaar maken bij het schoolbestuur. Daarna beslist het schoolbestuur binnen vier weken of het de leerling alsnog wordt toegelaten of niet. Deze mogelijkheid moet worden opgenomen bij de schriftelijke weigering. Als ouders het niet eens zijn met de beslissing van het schoolbestuur om hun kind niet toe te laten, dan kunnen zij een geschil voorleggen aan de Geschillencommissie Passend Onderwijs. In dit geval moet het schoolbestuur wachten met het reageren op uitspraak van de GPO alvorens te reageren op het bezwaar van ouders.

School onderzoekt binnen zes weken

De school heeft zes weken de tijd om na te gaan of een leerling met extra ondersteuningsbehoefte plaatsbaar is. Zo niet, dan gaat de school op zoek naar een andere school die de leerling wel de benodigde ondersteuning kan bieden (aanbodplicht). De zorgplicht van de school van inschrijving stopt pas als een andere onderwijssetting heeft bevestigd dat deze de leerling daadwerkelijk kan inschrijven en de leerling daar geplaatst wordt.

Eenmalige verlenging met vier weken mag²

Soms heeft een school meer informatie nodig om een goede beoordeling te kunnen maken van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van het leerling. Of is er na een weigeringsbesluit nog geen andere school gevonden die de leerlingen toelaat. In dit geval heeft de school langer de tijd nodig en is, na schriftelijke melding en onderbouwing aan de ouders, een eenmalige verlenging van vier weken mogelijk. In dit geval kan de school, bij een schriftelijk aangemelde leerling, extra informatie vragen aan de ouders. Van ouders wordt verwacht dat zij relevante informatie over de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van hun kind verstrekken. Ook als de school aanvullende informatie over de leerling wil opvragen bij andere instanties, is dit met toestemming van ouders mogelijk.

Tijdelijke plaatsing

In deze totale periode van maximaal 10 weken hoeft de school de aangemelde leerling nog niet te plaatsen. De school behoudt zorgplicht, totdat de school heeft uitgezocht welke onderwijssetting het beste aansluit voor de leerling en de leerling daar geplaatst kan worden. Indien er in de vastgestelde termijn (6-10 weken) geen toelatingsbesluit kan worden genomen dient de school de leerling tijdelijk te plaatsen en in te schrijven.³ Zie hiervoor de voorbeeldbrief tijdelijke inschrijving en plaatsing in de bijlage.

Wanneer er vervolgens alsnog een positieve toelatingsbeslissing genomen wordt, wordt de tijdelijke plaatsing omgezet in een definitieve plaatsing. Als de toelating alsnog afgewezen wordt, is dit alleen

² Artikel 8.8 WVO, lid 2

³ Artikel 8.12 WVO, lid 1

mogelijk wanneer er een andere passende plek gevonden is die de leerling inschrijft en plaatst, dan wordt de tijdelijke plaatsing beëindigd en wordt de leerlingen een dag na die beslissing uitgeschreven. Let op: zorg ervoor dat je de leerling echt daags na het beëindigen van de tijdelijke plaatsing uitschrijft. Als dit niet gebeurt loop je het risico dat de tijdelijke plaatsing alsnog gezien wordt als toelating.

Uitzonderingen op zorgplicht⁴

Wanneer onderstaande uitzonderingen zich voordoen in de aanmelding van de leerling dan is er (nog) geen sprake van zorgplicht. Hierdoor hoef je als school niet het proces te starten zoals eerder is omschreven.

Er geldt geen zorgplicht als:

- op de school waar de leerling is aangemeld geen plaatsingsruimte beschikbaar is;
- de ouders/verzorgers het niet eens zijn met de grondslag van de school; of
- de leerling niet voldoet aan de voorwaarden voor toelating die volgens de wet voortgezet onderwijs zijn gesteld, bijvoorbeeld op basis van schooladvies of als het een school met een bijzondere procedure is die leerlingen selecteert vanuit audities of selectietraining. Ook moet de leerling bij VSO en Praktijkonderwijs een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) hebben, en de leerling niet onder cluster 1 of cluster 2 onderwijs vallen.

Plaatsingsruimte

Wanneer een school aangeeft dat er geen plek voor de aangemelde leerling is, dan wordt wel van die school verwacht dat de toelatingsprocedure inzichtelijk is. De school dient een consequent en transparant toelatingsbeleid te voeren. Zo moet onder meer voor ouders duidelijk zijn, bijvoorbeeld via de website, hoeveel plaatsingsruimte er is en hoeveel aanmeldingen er zijn. Deze plaatsingsruimte moet per groep worden aangegeven. Het kan dus zo zijn dat er nog wel plekken op de school beschikbaar zijn, maar de groep waar de leerling in geplaatst zou moeten worden vol zit. Er kan dan besloten worden de leerling niet toe te laten, omdat er geen beschikbare plek is voor deze leerling. Zoals aangegeven geldt er dan geen zorgplicht. Er mag niet in het SOP/de schoolgids opgenomen worden dat een leerling met extra ondersteuningsbehoeften niet wordt geplaatst in een groep waarin bijvoorbeeld al twee leerlingen een extra ondersteuningsbehoefte hebben.

Bijzondere situaties

Zorgplicht na behandeling elders

Soms gaat een leerling tijdelijk van een school af, omdat hij of zij wordt behandeld in een instelling waar een school aan is verbonden (bijvoorbeeld bij Pleysier College Zefier of School2Care). Wettelijk gezien betekent dit dat de leerling op een (tijdelijke) school geplaatst wordt met een plaatsbekostiging. In dit geval kan de leerling een toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal onderwijs hebben, maar dat hoeft niet. Omdat het gaat om een tijdelijke schoolplaatsing gaat, blijft leerling ingeschreven op de stamschool en behoudt deze de zorgplicht (symbiose inschrijving).

⁴ Artikel 8.9 WVO, lid 3

Wachlijsten en loting

Ook wanneer een school een wachtlijst hanteert, dient de school inzichtelijk te maken welk beleid wordt gevoerd ten aanzien van wie als eerste aan de beurt is voor het in behandeling nemen van de aanmelding. Op het moment dat de leerling aan de beurt is, en het betreft een leerling met een extra ondersteuningsbehoefte, dan gaat de zorgplicht gelden.

Bij loting gaat de zorgplicht in vanaf het moment dat de leerling is ingeloot.

Rol School en het SWV

Het SWV heeft in aanvulling op deze handreiking stapsgewijze stroomschema's ontworpen, die aangeven welke procedures een school in verschillende situaties dient te doorlopen als een leerling een extra ondersteuningsbehoefte heeft.

In de stroomschema's worden stapsgewijs acties vermeld met de daarbij horende termijnen, extra uitleg, bruikbare bijlagen en voorbeeldbrieven. In de stroomschema's wordt duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is en wanneer het SWV betrokken kan worden ter advisering.

Het gaat om de volgende stroomschema's:

- zorgplicht bij aanmelding regulier onderwijs
- zorgplicht bij aanmelding voortgezet speciaal onderwijs
- zorgplicht bij verwijzing en verwijdering
- zorgplicht bij absoluut verzuimers
- zorgplicht bij thuiszitters

Daarnaast is er ook een opschalingsmodel gemaakt welke aangeeft wat de route is wanneer de gelopen routes uit de stroomschema's niet hebben geleid tot een schoolinschrijving -en plaatsing

Rol van inspectie

Vanaf 1 november 2019 is toezicht op de naleving van de zorgplicht een onderdeel van elk vierjaarlijks onderzoek of de voorbereiding daarop. De onderwijsinspectie houdt toezicht op het naleven van de zorgplicht passend onderwijs volgens de wet. Bij tekortkomingen treedt zij handhavend op. Als de Inspectie van het Onderwijs een signaal krijgt dat de zorgplicht niet wordt nageleefd, of als de inspectie dit tijdens een onderzoek vaststelt, kan er sprake zijn van twee scenario's:

1) De tekortkoming duurt nog voort

De leerling heeft nog geen andere plek en wacht dus nog steeds op plaatsing of op een aanbod van een andere school. De inspectie geeft een herstelopdracht als zij vaststelt dat een leerling thuis zit en de school van aanmelding zich niet aan de zorgplicht houdt. Deze herstelopdracht houdt in dat het schoolbestuur de leerling binnen een termijn van een week alsnog moet plaatsen, of plaatsing op een andere school moet aanbieden. Het schoolbestuur kan, in reactie op de herstelopdracht, aanvoeren dat het samenwerkingsverband geen dekkend netwerk heeft gerealiseerd, waardoor er binnen de regio geen plaats voor de leerling is. In dat geval neemt de Inspectie contact op met het samenwerkingsverband om dat te verifiëren.

2) De tekortkoming is al geëindigd

De ouder heeft zelf bij gebrek aan plaatsing/een aanbod de leerling aangemeld bij een andere school, die het de leerling kan plaatsen. Als een school een leerling met een extra ondersteuningsbehoefte heeft geweigerd, zonder een aanbod voor een plaats op een andere school te doen (met of zonder officieel besluit), kan het zijn dat de ouder van de leerling zelf een andere school heeft gezocht en gevonden. Dan is geen sprake meer van een voortdurend nalevingstekort, maar reageert de onderwijsinspectie wel. Het komt voor dat scholen niet voldoen aan de zorgplicht, omdat ze de leerling afwijzen voordat deze schriftelijk is aangemeld. Met als gevolg dat de ouders zelf op zoek gaan naar een andere plaats voor de leerling. Dergelijk calculerend gedrag van scholen is onwenselijk.

Openbaar rapport en officiële waarschuwing

Een herstelopdracht is niet meer mogelijk als de aangemelde leerling ergens anders is geplaatst, dus de school waar de ouders (aanvankelijk) voorkeur voor hadden kan die leerling niet meer plaatsen. De tekortkoming is dan al geëindigd buiten de school om. Om toch een consequentie te verbinden aan het negeren van de zorgplicht, publiceert de onderwijsinspectie een openbaar rapport over de tekortkoming en geeft een officiële waarschuwing. Ook als de tekortkoming te wijten is aan gebrekkige kennis van de school over de werking van haar zorgplicht voor passend onderwijs. Wanneer een school de zorgplicht niet naleeft, kan dit grote gevolgen hebben voor de schoolloopbaan en ontwikkeling van de leerling. Van de school en het schoolbestuur wordt (wettelijk) verwacht dat zij het belangrijkste beginsel van het stelsel van passend onderwijs naleven: scholen en schoolbesturen zijn ervoor verantwoordelijk dat elke leerling een passende onderwijsplek krijgt.